

הקדמה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ד - עלה ב)

שבר הבעל חסד:

בשיעור העבר למדנו החילוק הגדול בין בעל חסד ובעל רחמנות, כי הבעל חסד רודף ומבקש תמיד שיוכל להיטיב לאחרים, מה שאין כן הבעל רחמנות אינו מיטיב רק כאשר התגבר עליו רחמנותו, ולכן מי שמתנהג בחסד מגיע לו שכרו מדה כנגד מדה שהש"ת יתנהג עמו גם כן במדת החסד, שיקויים אצלו **טַרְם יִקְרָא וְאֵנִי אֶעֱנֶה**, שהש"ת ימלא משאלותיו עוד טרם שיבקש עליהם. וזה כונת הפסוק **לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ**, שתיבת **נִפְלְאוֹת** מורה שהש"ת עושה ניסים גדולים מאוד יותר ממה שחשבו, והטעם שזכו לזה, **כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ** שהש"ת משפיע לעולם מדת החסד ולא רק רחמים.

ולכן כאשר בני ישראל מקבלים עליהם להקדים את השבת בקיום מצות תוספות שבת, אזי עושים כביכול 'חסד' עם הש"ת כיון שזה הזמן עדיין שייך לשעות החול ואין צריכין לשבות, ובוה החסד גורמים שגם הש"ת יעשה עמנו חסד, והיינו ניסים שרק הש"ת לבדו יודע שהוא נס, כיון שלא עלה על דעתנו לשאול דבר זה.

אין בעל הנס מכיר בנסו:

כדאי לציין מה שמביא הגה"צ רבי לוי יצחק גרינוואלד זלה"ה מצעהלים בספרו (דרשות מגדלות מרקחים, לשבת הגדול אות קז) דברי הרה"ק רבינו החוזה מלובלין זלה"ה

בפסוק (תהלים קיז) **הִלְלוּ אֶת ה' כָּל יוֹמִים שִׁבְחֻהוּ כָּל הַיָּמִים**, פי גבר עלינו חסדו, דלכאורה אם גבר עלינו חסדו 'אנו' צריכים לשבח ולהללו ולא הגויים. וביאר דבאמת כמה פעמים אין אנו יודעים מהנסיים שנעשו לנו, רק הגויים הרשעים המה יודעים מה שהיה ברצונם להרע לנו, ואיך הש"ת הפיר עצתם.

וסיפר רבינו החוזה מעשה נורא שאירע בזמנו שראה זאת ברוח קדשו, בכפר אחד שהכומר היה רשע מרושע וחרה אפו על הרב וביקש להמיתו, רק שלא ידע באיזה אופן יעשה זאת שלא יודע לשום אדם שהוא הרגו, פעם אחת היה אצלו איזה שמחה של מרעים והיו נעורים כל הלילה, ובאשמורת הבוקר ראה שהרב הולך בשוק, ויצא לחוץ לשאלו להיכן הוא הולך, והשיב לו שהוא הולך בכל יום באשמורת לנהר לטבול, ואז עלה בדעתו עצה להרוג את הרב, דהיינו שהוא אירוב לנפשו באשמורת באישון לילה על ידי שיטמין עצמו תחת איזה גדר או אילן, וכשיעבור הרב דרך שם יורה עליו חיץ (סיס) ויהרגו, וזה לא יודע לשום ילוד אשה כי כל אנשי הכפר ישנים אז, וכן עשה שהכיין לעצמו מקום מוכשר להטמין את עצמו, אבל באותו לילה שהכומר צדה את נפשו לא הלך הרב לנהר באישון לילה, רק בבוקר כשכבר האיר היום.

ובאותו היום הלך הכומר בשוק לטייל כי רצה לדעת למה הלך הרב למקוה בבוקר, וכאשר פגע את הרב שאל אותו מפני מה הלך היום למקוה בשעה

המשך בעמוד ג'

חן החסידות

המשך בעמוד א'

עבודת ישראל (ד"ה בגמרא מס' תענית)

בירור ותיקון עיני השכינה הקדושה

תוכן הענין: בט"ו באב מתעורר תיקון עיינין דמטרוניא - ספירת מלכות, ששם עיקר החורבן במה שאין רואים בעיינינו שמלכותו בכל משלה

ברלוגו, והיה נופה ומציט מראשית הצריאה על חורבן הצית וד' גליות, ותיכף ומיד ראה גם צילת המשיט, וכמו שאמרנו חכמינו ז"ל (צ"ר ס"ג) **צפסוק (בראשית א ג) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַקֵּחַ וְגו'**, עיין **ס.ס.** ונמצא, שלגבי עצם מהותו ועצמותו, שעל זה מורה בחינת 'תפארת', לא נעשה שום שינוי כלל בכל ענין חורבן בית המקדש, כמו שנאמר (מלאכי ג ו) **אֲנִי הוֹי"ה (תפארת) לֹא שִׁנִּיתִי**; רק עיקר החורבן הוא לגבי השכינה הקדושה, ספירת 'מלכות', כמו שמבאר והולך.

רק שצדדים האלו נסתמו בחינת 'עיינין' למטה צלי ראות צגיליו מלכותו, והוה עומק הפירוש שהשכינה הקדושה היא 'עולמימתא שפירתא דלית לה עיינין', כי בעת החורבן יש חסרון 'עיינים' במלכותו יתברך, שאין רואים בעיינינו כבוד מלכותו בעולם הזה, ולכן היה החורבן דייקא בחדשי 'תמוז ואב' שהם 'עיני המלכות', לכן אנו מנקשים 'ועיינינו מראינה מלכותך', כי כשיצנה צית המקדש יהיו הנומות לששון ולשמחה.

ובן אנו [שאנחנו ענפי השכינה, ספירת מלכות] **מנקשים מהקב"ה**, ואומרים לפניו יתברך: **שאל נא עייניך** הגבה והעלה את 'עיינים' של כנסת ישראל, שיתגלה לעיני כולם שמלכותו בכל משלה, כי זמן בירור ותיקון עינין דמטרוניא הוא בחדשים הללו, וממשיכים ואומרים: **זרעה 'מה' אתה צורר לך**, כי כל המצוקה מהצדדים האלו הוא רק לצרר הנילוזין קדישין מתוך הפסולת מבחינת עיינין דמטרוניא, וצירור הנילוזין הוא על ידי שם מ"ה כנודע (כמבואר לעיל).

וגם רומז, כי ממשה עשר צבא עד ראש השנה הם מ"ה יום, ואז צרוא השנה הוא יום מלכותו, אשר נחדש המלוכה בהשלמת תיקון קומת השכינה, שזהו עבודת יום ראש השנה כמבואר במקומו, והיה הו"ה למלך על כל הארץ, אלמן.

עיניך, פירוש, הקצ"ה שהיום נראה עלינו צרמנו ש'צמח' ננו, וצא ונתגלה עלינו צמחינת 'אלהי ישראל' - התייחס עצמו ושמו על שם ישראל, שלכן נקרא הקב"ה 'צמור', כמו שאמרנו (פסיקתא רבתי פ"א) **'צים נדמה להם לצמור'** שאז נתגלה להם לראשונה בשם 'אלהי ישראל', כמו שאמרנו בני ישראל על הים (שמות טו ב) **זֶה אֱלֹהֵינוּ**, ועל זה ממשיכה כנסת ישראל (בחינת מלכות) לומר לפני הקב"ה (בחינת תפארת), **עמה** - בט"ו באב שמתחיל שליטת האותיות י"ה, שבזה נעשה המתקה גדולה, לכן עכשיו שאל נא עייניך, פירוש הגיע העת שתישא ותגטל את אלו המדשים שהם נקראים 'עיינין', כי 'תמוז ואב' הם צמחינת עיינין דמטרוניא לנודע שחדשי הקיץ הם תיקוני המלכות, בכל חודש מתקנים אבר אחד ממששה אברי הראש של השכינה כביכול, וחדשי תמוז ואב הם לתקן עיני המלכות, ועיקר בקשתנו ותוסלתנו שיתקן 'עיינין', ואז תהיה 'כלה שעיינה יפות אין כל גופה לריכה צדיקה' (ענינת דב), וכמו שאמרנו הפירוש בכל פעם שמתפללים בלשון בקשת העיינין, כמו 'ואשר עיינינו צמורתך', שאירור העינים של כנסת ישראל על ידי התורה, וכן 'ועיינינו מראינה מלכותך'.

עכשיו בא לבאר איזה תיקונים מיוחדים יש בעיני המלכות, מה שלא מצינו בבחינת 'תפארת', כי הקצ"ה [בחינת תפארת] הוא מלך צענש, היה הוה ויהיה, אפילו צדדים הללו שהמרינו הצית, כי הכל היה צמחו והכל

בגמרא מסכת תענית (מז), לא היו ימים טובים לישראל כט"ו צבא וכיום הכיפורים, שבהן היו צנות ישראל יולאות ומולות צכרמים, ומה היו אומרות 'צמור שאל נא עייניך וראה מה אתה צורר לך' וכו'. והענין הוא, כי שם הו"ה השולט בחדש אב צירופו הולא מפסוק (דברים טו כ) **ה'סַפַּת וְשִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם**, שם החצי האחרון משם הו"ה אותיות ו-ה השולט בחצי ראשון של החודש, הוא צמחינת דין, כי אחיות הדינים אינו אלא בתפארת ומלכות (ו-ה) אבל למעלה ב'הכמה ובינה' (ו-ה) אין שם דין כלל, וציוס חמשה עשר נמתק הדין על ידי הצירוף החצי הראשון שהוא שם י"ה, והוא נוטריקון י"ס הכיפורים, לרמז כי ט"ו צבא ויום הכפורים הם חד דרגא, כי צהם יש עלייה של ספירת מלכות לספירת צינה לקבל משם הכנה המצטרפת לקראת היחוד הקדוש שתתקיים ביום שמיני עצרת, וכמו שכתב הארי"ז **ז"ל הפירוש צפרי עץ חיים** (שער מג השנועות פ"א) על אמרו ז"ל בנות ישראל **יולאות ומולות צכרמים**, דפירושו מחילת עון כענין הנושא אשה שנחמלין עוונותיה, עיין **ס.ס.** ותמצית היוצא, שבנות ישראל הם השכינה הקדושה (ספירת 'מלכות'), הנקראת 'כנסת ישראל' שכנסת בתוכה כל נשמת ישראל שהמה ענפים היוצאים ונולדים ממנה, ויצאים ביום ט"ו באב לעשות הכנה לקראת היחוד עם דודה הקדוש (ספירת 'תפארת'), כמו שמבאר להלן.

ומה השכינה הקדושה אומרת: 'והיו אומרות צמור שאל נא

מאחרת, והשיב לו שאתמול בלילה פתאום נפל הילדה שלו בחוס גדול, והוצרך לקרוא את הרופא, וצוה להניח כל הלילה קאלטע אומשלאגע' על כן היה טרוד עמה בלילה ולכן לא הלך לנהר באשמורת, אז ראה הכומר שלא יוכל להרע לו,

ועזב את מחשבתו הרע מאחר שבלאו הכי לא יוכל לו. וזה שאמר הכתוב הללו את ה' כל גוים, שרק הם יודעים מהחסד שעשה הש"ת עם ישראל. וכמו כן אי אפשר לדעת כמה נסים וישועות שנעשו לישראל בכלל, ולכל אחד ואחד בפרט.

ביאור משולב

תוכן הענין: א) כשאדם מתנהג בחסד גם הש"ת עושה עמו חסד חנם. ב) בעל חסד נותן לעני יותר ממה שבקש כדי לעשות עמו 'חסד'. ג) מתאר איך רבקה אמינו היתה בעלת חסד.

עלה ב

וענין החסד שהש"ת עושה עמו הוא, על דרך שאומרים בתפלה **לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָרוּ כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁעַל כֵּן עֲשָׂה נִפְלְאוֹת לְבָרוּ שְׁאִין בְּעַל הַנֶּסֶם מְכִיר בְּנִיסוֹ וְרַק הַשִּׁי"ת לְבַד יוֹדַע מַהֲנֶס, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עֵלָה עַל דַּעַת הָאָדָם לְבַקֵּשׁ עַל דְּבַר זֶה, וְהַשִּׁי"ת עוֹשֶׂה לוֹ הַצְמַרְכּוּבוֹת עוֹד קוֹדֵם שִׁיבְקֵשׁ מֵאֵתוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ לְפִי שִׁישׁ בְּעוֹלָם אֲנִשִּׁים הַמְתַּנְהֵגִים בְּמֵדַת חֲסֵדוֹ הַגְּדוֹל, שְׁהוּא כְּעֵין דּוֹגְמַת זֶה שְׁחוֹשֵׁק לְתַת לְעֵנִי לְמַלְאוֹת נִפְשׁוֹ כִּי יִרְעֵב עוֹד קוֹדֵם כֹּא הָעֵנִי אֲלֵיו לְשִׂאֹל אוֹכֵל לֶמֶן, וְאֵינוֹ מוֹמְתִין לְשִׁמּוֹעַ כְּבִיית הָעֵנִי שִׁיתְעוֹרְרוּ רַחֲמֵיו, לְמוֹל [נגד] זֶה, חֲקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַאֵה נְגוּדוֹ [-הֵיטֵב מְדָה כְּנֵגֵד מְדָה] וְעוֹשֶׂה לוֹ נִסִּים, עוֹד קוֹדֵם שְׂאֵלַת פִּיהוּ וְהַפְלַת תְּחִנּוּתוֹ לְפָנֵי שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.**

והנה עשיר בעל החסד הלו, והרש [-הענין]. כשנפגשו שניהם יחד, והבעל חסד רואה מצבו הדחוק של העני, תיכף נכנס בלב הבעל חסד רצון לפעול עמו חסדו ולקיים עמו מצות צדקה ומדה הגדולה של חסד, ואך הרש העני הלו אשר פגע בו, עבור גודל דוחקו מקדים לשאול חלקו בפה, ועתה אם יתן הבעל חסד מה שבקש העני, אזי לא יהיה מדת 'חסד' רק מדת 'רחמים', והבעל חסד אמר בלבו אף שאמלא משאלתו לא אקיים בזה אלא מדת המרחם ולא מעלת ודרגת החסד, הכוונה שהעני עדיין יסאר 'רחמנות' ואומלל כי לא קיבל רק מה שצריך 'להצילו' מלחצו הגדול, ועדיין לא נושע לגמרי להוציאו מגדר עני [כאמרום ז"ל גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שגמילות חסדים הוא גם עם עשירים]. ואם האמת אתו שרוצה לעשות חסד, ובלבבו נשמר אש התלחכות דוקא לקיים מצות החסד, אין בידו לתקן העניי להעלות את העני ממצבו כי אם כשיעשה חסד להוסיף על דברי הרש, ששאל מאתו רק דבר קטן, והוא בדעתו ומחשבתו המוכנה מוסיף לו יותר ויותר מבקשתו עבור גודל החסד אשר אתו, ומקיים מצות צדקה ומדת החסד במה שנותן לו מרעתו יותר על שאלתו בלתי שאלת פיהו, ונמצא לפי זה, כשהעני אינו מבקש כלום והוא נותן לו אלה דאלה אזי עשה עמו חסד גדול, אבל אם העני כבר בכה והתחנן לפניו וביקש ממנו אלה דאלה, אז אם יתנו לו רק אלה דאלה עדיין לא השתמש במדת החסד, לכן צריך להוסיף ליתן לו עוד סכום ואז יעשה עמו חסד.

ובזה יבא דברי רש"י וזה"ל על נבון, כי זו היא המציאות שהיתה אצל המעשה דרבקה, שמתחילת הקרא 'והנה רבקה יצאת' שתיבת 'והנה' אין לו פירוש כי אין כאן התחלת מעשה חדשה, ולפי דברי רש"י אמר שיצתה מביתה בבחינת 'רבקה' בצדקתה הגדולה ככוונה וברצון לעשות חסד לעוברים ושבים, ולכן כתיב 'וְכִבְּהָ עַל שְׂבָמָה', ולכאורה יש לדקדק בלשון 'וְכִבְּהָ' שנראה כאילו מדבר בדבר הידוע מציאה 'כד' שהיה מיוחד לה לבדה, כגון כד מיוחס ירושה מזקינה וכדומה, ועדיין לא נודע לנו אם היה לה כד או לא, והוא ליה לכתוב 'וְכִבְּהָ' על שכמה, שנשמע מזה שהיה לה כד חשוב, ורק אחר כך מתאים לכתוב 'וְכִבְּהָ' שרבקה יצאה עם כדה הנוכח,

אכן הכתוב מורה לנו צדקות רבקה, שלא היתה הולכת בדרך שאר הנשים ככוונת חורה, היינו להביא מים אל ביתה, ולא כן היה כאן אצל רבקה הצדיקית, שאין הכוונה כי אם על היציאה לעשות חסד, הגם שבדאי היה רצונה גם להביא מים לתוך ביתה, אבל לא זה היה עיקר תכליתה, כיון שלשם זה יצאה מביתה לפעול פעולתה לעשות חסד, ולכן כדה הידוע לה לפעולתה להשקות צמאים, נשאה על שכמה, למלאות מים בכדה לכל העוברים ושבים הצמאים למים.

עלה ג

והנה כדי להבין ענין החסדים שעשתה רבקה, יש לדקדק במקראי קודם במעשה דרבקה כמה דקדוקים.

א) בתחלת הנסיון של אליעזר שאמר וְהָיָה (העלמה) [הַנְּעִרָה] וגו' [אשר אמר אליה הטי נא כדף וְאֶשְׁתָּה]. עד וְאֶמְרָה שְׂתָה וְגַם גְּמִלְיָה אֶשְׁקָה, אָתָּה הַכְּתִיב וגו' [לְעִבְדָּךָ לְיִצְחָק]. ולכאורה למה עשה אליעזר סימן זה, הלא אין בזה גודל הנסיון והוכחה שהיא בעלת חסד הראוי ליכנס לביתו של אברהם, כי כמה מרחמי איכא בשוקא, וכפרט השקאת מים מתוך הבאר, שאין בזה הפסד ממוין.

ב) מה זה שנתפעל כל כך מהסימן עד שנתן לה המתנות תיכף ומיד, עוד קודם ששאל אותה 'בַּת מִי אַתְּ', ולא כן נצטווה מפי אדוניו אברהם, שהוזהרו וְאֶשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, ומושבט ועומד על זה והאין סמך עצמו על הסימן לקדשה מבלי לשאול אותה אם אינה כנענית, ורש"י וזה"ל פירש, שהיה נמוח בזכותו של אברהם שהצליח ה' דרכו ובודאי אינה כנענית, ויקשה לפי דבריו מה שכתוב בפסוק אחר וְתִשָּׂאֵב לְכָל גְּמִלְיוֹ, וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאָה לָּהּ, מִחֲרִישׁ לְדַעַת הַהַצְלִיחַ ה' דְּרָכּוֹ אִם לֹא, הָרִי מְפֹרֵשׁ שֶׁלֹּא הָיָה בְּטוֹחַ שִׁמְצָא מִה שִׁבְקֵשׁ, וְעַדִּין לֹא יָדַע בְּבִירוֹ שְׁהִיא מִמְשַׁפְּחַתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, רַק אַחַר כֵּךְ כְּתוּב וְהָיָה כְּאֶשֶׁר בְּלוֹ הַגְּמִלְיִם לְשִׁתּוֹת וְיִקַּח הָאִישׁ נָסִים וְהָבֵן וגו', ונראה מזה שנתנית הנסו והצמדים על ידיה תלוי בזה מה שכלו הנמלים לשתות, ואנחנו לא נדע מה ענין זה לזה, עד שאחר שראה וְתִשָּׂאֵב לְכָל גְּמִלְיוֹ עֲדִין הָיָה מְסוּפֵק אִם הַצְלִיחַ, ורק אחר שכלו לשתות נתוודע לו בביורו שהיא ממשפחת אברהם, ויש להבין מה נתברר לו יותר כשראה שכלו הנמלים לשתות.

ג) מאמר הקרא וְיָרִין הַעֶבֶד לְקֶרְאָתָהּ הוּא תמוה, כי לכאורה נראה שלא היה לו מקום לריוץ, כי קודם כתוב הִנֵּה אָנֹכִי נֹצֵב עַל עֵין הַמַּיִם, ותיבת 'על' הוא בסמוך, ואחר כך כשהיא מלאה מים מן העין היתה סמוכה אליו שהרי נתנה לשתות לו ולגמליו שעמדו אתו, ולהיכן ריץ.

ד) כסוף הענין מקרא כתוב וְיִסְפֵּר הַעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה וגו', וְיִבְיָאָה יִצְחָק הָאֶחָלָה שָׂרָה אִמּוֹ, ולכאורה מה ענין קישור וסמיכת הפסוקים זה לזה, כי מסמיכות הפסוקים נראה שמפני שסיפר 'לו' ליצחק דוקא, הביאה, ובלא זה לא היה מביאה.

ה) גם תיבת 'כָּל הַדְּבָרִים' לכאורה מיותרת, והיה לו לכתוב ויספר את אשר עשה וגו'.

ולתריץ את כל אלה הדקדוקים שיבואו על נבון, נאמר דהכתובים האלה מרמזים לנו גודל מעלת רבקה הצדקת, והנסים שנעשו לה אז, אשר על ידיהם נתוודע לאליעזר שודאי ממשפחת אדוניו אברהם היא.

והנה מעלה אחת שראה בה מכוון במדרש חכמינו ז"ל (מודרש רבה בראשית פרשה ט) על הפסוק וְתִרְדַּ הָעֵינָה וגו' [וְתִמְלֵא כְּדָה וְתַעַל], וזה לשונם, כל הנשים יורדות וממלאות מן העין, וזו רבקה לא הוצרכה לירד ולשווח אל תוך המעיין, אלא כיון שראו אותה המים מיד עלו, אף בניך קאי על בני ישראל במדבר, כיון שהבאר רואה אותן מיד יהיה עולה, הוא הוא דבתיב (במדבר כא יז) אִזּוּ יִשֵּׁר יִשְׂרָאֵל וגו', עָלֶי כָּאָה, עד כאן דברי המדרש, ולפי פשוטו משמע שהמים של העין לבד עלו לקראתה, לא שהמעין עצמו נעקר ממקומו ובא לנגדה, כדמשמע בלשונו כיון שראו אותה המים עלו לקראתה, ולכאורה נפלא, כי בהפסוק שבמביא מפורש בהיפוך דהרי כתיב וְתִרְדַּ הָעֵינָה וְתִמְלֵא כְּדָה וְתַעַל, ואם המים עלו לקראתה להיכן ירדה ומאין עלתה.

משלימותו, כי כל אחד מאלו התבלין נותן טעם לשבח לשלימות המאכל, ואולם אם ירצה לאכול את התבלין בעצמו, בודאי לא יוכל לסבלו מגודל חריפותו או מתיקותו, ככה הוא בכל איש יהודי, שכדי להגיע אל שלימותו שיוכל השי"ת לומר עליו **יִשְׂרָאֵל אֱשֶׁר בָּהּ אֶתְפָּאֵר**, צריך להיות בו כמה סוגי תבלין, כמו תורה, תפלה, יראת שמים, צדקה, אמונה, שמחה, אהבה ויראה, וביניהם גם מדת אבלות וכביה על חורבן בית המקדש, ובאם חסר כח הזה הרי רישומו ניכר שחסר בו איזה תבלין ויש ריעותא בכל קומתו הרוחני, בדויק כמו אם חסר אחד משאר המדות הנצרכות לאיש יהודי.

ולכן נתן לנו השי"ת חגים וזמנים לשלום במשך השנה, שכל יום טוב משפיע לנו איזה מדה מיוחדת הנותן טעם על כל השנה, **ימי הפורים** משפיעים שמחה על כל השנה, חג **השבועות** משפיע לנו אהבת התורה והתחדשות קבלת התורה, **ראש השנה** משפיע פחד וקבלת עול מלכות, **יום כיפור** משפיע טהרה ותשובה, חג **הסוכות** משפיע בטחון והתרוממות, **שמחת תורה** משפיע דביקות בה' ושמחה פנימית, **חנוכה** משפיע 'אור הגנוז' שבלי זה אי אפשר לחיות בגלות, **ימי השופטים** משפיע יראה ותשובה, ועוד הרבה סגולות וכוחות פרטיות בכל זמן וזמן במיוחד, וככה הם ימי **בין המצרים** המשפיעים לאדם כח של בכיה ואבילות על החורבן, שזה הוא גם כן חלק מהתבלין הנצרך לאיש הישראלי.

ממילא כאשר כבר זכינו לקנות חלק הזה בימי בין המצרים, צריכין עתה להמשיך לקנות **כח הנחמה**, שזה גם כן חלק חשוב ונחוץ מאוד לאיש ישראלי להכניס בקרבו חיות של נחמה ותקוה והתחזקות, ועתה הזמן לקנות חלק הזה, ולכן לוקחין את דברי נביאים וקורין בהם ומתבוננים בהם, ומתחזקים בה (מבואר כל זה בשפת חן לבין המצרים סוף הקדמה א).

אך בהתבוננות קצת יש לומר עוד, דהנה עובדא הוי בשנת תרצ"ב לפ"ק כאשר רביה"ק הדברי יואל **מסאטמאר** זלה"ה היה בארץ ישראל, ונסע על קברי צדיקים וערך תפלות גם אצל 'קבר רחל', ובאמצע התפלות התחיל לעורר את רחל אמינו ובמר לבו הסהור צעק והקשה קושיא נוראה כשבשעת מעשה זלגו עיניו דמעות ובכה מאין הפוגות, ואמר: **מאמע רחל**, כשאמר לך הנביא פה אָמַר ה' מְנַעַי קוֹלְךָ מִבְּכֵי יַעֲיִנְךָ מִדְּמָעָה, וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלְךָ, האם ידעת שזה יהיה לאחר שני אלפים שנה, וממה נפשך, אם ידעת למה לא המשכת לבכות הלא אין זה גאולה, ואם לא ידעת הרי עדיין יש לך אותה הטענה, ובאמרו הקושיא נשפכו נהרות דמעות מכל אלו שהיו שמה, כי זהו באמת קושיא חזקה.

ובאמת זה הקושיא הוא גם על יעקב אבינו שאמר ליוסף הצדיק, שלא יהיה לו תערומות למה קבר את אמו רחל בְּדָרֶךְ אֶפְרַת, כמו שפירש רש"י, ולא הולכתיה אפילו לבית לחם, וידעתי שיש בלבך [תערומות] עלי, אבל דע לך שעל פי הדיבור קברתיה שם, שתאה לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה לא יד) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע, רָחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ וְגו', והקב"ה

משיבה יֵשׁ שִׁכָּר לְפַעְלֶתְךָ נְאֻם ה', וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלְךָ, ולכאורה מהו התירוץ, ומהו העזרה שהיתה לבניה, אם לאחר בכית רחל נמשך הגלות הלאה, הדרה קושיא לדוכתיה שאם כן היה לו לקברה בעיר ולא בשדה.

והנה הגם שאין התכלית לבקש תירוץ על זה הקושיא, כי אנו רוצים ומשתוקקים לראות במהרה בקיום דברי הנביא **וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלְךָ**, אך שמעתי תירוץ נפלא מאת הגה"צ אדמו"ר מקאמאדא - **מאנסי שליט"א** שאמר למה באמת קברו שם את רחל אמינו ולא אחד מהאבות הקדושים וכדומה, אך נתבונן בדרכם של נשים רחמניות כאשר בנה רץ בבהלה אל תוך הבית שנשבר לו ידו או רגלו חס ושלום, ובוכה וצועק מבלי הרף, מה עושה האם, היא חובקתו ומנשקתו ורוחצתו ומנחמתו, ונותנת לו ממתקים להשקטו ולהרגיעו, שיפסיק מלככות, ואז מנחמת אותו ואומרת לו שאין בידה לרפאות את שבר יד או שבר רגל, אבל אל תדאג נלך אל הרופא ונעשה מה שביכחתינו שיתרפא.

ובכן יעקב אבינו כשראה אורך הגלות נסתלקה ממנו שכניה, כמו שאמר הרה"ק **בעל ישמח משה** זלה"ה על עצמו שאילו היה יודע בנערותו שיגיע הזמן שיהיה אלטער איד מיט א ווייסע בארד ועדיין לא יהיה הגאולה לא היה סובל זאת 'וואלט איך דאס נישט אויסגעהאלטן', והסיבה שהיה יכול להחזיק מעמד הוא רק משום שבכל רגע חשב שאך עתה יבוא, ולכן כיון שידע יעקב אבינו שיומשך הגלות זמן ארוך כל כך, רצה שלכל הפחות יהיה לבני ישראל באותה הזמן א **הארציגע מאמע** שיהבקם וינשקם בגלות, ויסיר מהם דמעתם, ויכבס את מכאובם 'מיט א פייכטע נאסע שמאטע' שלא יכאיבם יותר מדי, ויתן להם ממתקים ומעדנים זעיר שם וזעיר שם, שיהיה להם קצת נחמה באורך גלותם, לנשב בהם חיות חדש לחזקם ולעודדם שיוכלו להחזיק מעמד כל זמן שרוצה ה' שנשב בגלות, ה' יגאלינו במהרה.

וידוע שבשנת תרצ"ט ביקר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זלה"ה בירושלים עיה"ק, והרעיש את גדולי הדור תושבי ארצינו הקדושה בהחזיקו בידו 'מכתב ישן' מקודש הקדשים מן הבעל שם טוב זלה"ה, שכבר לפני ב' מאות שנה ראה וכתב כל הצרות שיסבלו ישראל במלחמת העולם השנייה, וביקש להתפלל איתם אצל הכותל מערבי ואצל כל קברי צדיקים להעביר רועה הגזירה, וצעק באמרו 'איני רוצה להראות לכם את כל הכתוב במכתב קודש הזה כי לא תוכלו לסבול זאת', ולבסוף אמר שרואה שהגזירה לא נתבטלה, וחזר ונסע לביתו בהתחלת המלחמה ושם נהרג על קידוש ה' ה"ה, והרי מזה שיעקב אבינו והצדיקים הקדושים ידעו זמן הקץ, וראו כל הגלות הארוך ה' ירחם, וכפי הכלל המקובל מי שיודע זמן הקץ אינו אומר, ומי שאומר אינו יודע, אך בודאי גם ידעו הסיבה הטובה המונח בזה ולכן יכלו לסבול אורך הזמן, כידוע מצדיקים שיש בזה ענין של לא יִדַח מְמַנּוּ נֶדַח, כנודע כמה מעשיות של צדיקים וקדושים, והוא מסתרי אלקינו יתברך שמו שאין אתנו יודע עד מה.

גם מבואר בספרים דהגם שכל ענין בעולם, הן עניני רוחני והן עניני גשמי, תלוי בהשי"ת והוא לְבָדוּ

עֲשֵׂה וְעוֹשֵׂה וְיַעֲשֵׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים, עם כל זה הוטל עלינו חיוב השתדלות לעשות איזה פעולה לקרב הענין, אכן על ענין הגאולה פטר השי"ת אותנו מחיוב השתדלות, ולא מוטל עלינו רק פשוט'ע תפלה של פעמים ביום וְלִירוּשָׁלַיִם עִירָךְ בְּרַחֲמִים תִּשׁוּב. וזה שאמר לן הנביא **נְחֻמוּ נְחֻמוּ שְׁנֵי פַעַמִּים**, כי עד זמן הנחמה הגדולה יהיה לנו נחמה קטנה, שיהיה לנו א גוטע מאמע שינחמנו בתוך הצער שנוכל להחזיק מעמד, [ושורש הענין מובא בספר 'בית אלקים' להמב"ט (שער התפלה פ"ז), שתפלת כל ישראל בכל דור ודור על הגאולה, נשמעת, שגואלם הוא יתברך נותנם לחסד בעיני כל שוביהם למעלה ולכבוד, ומתקיימים בהם קצת הבטחות הגאולה].

ובאמת יש עוד ענין נפלא מובא באיזה מדרש, וכעין זה מבואר בספר מהר"ש (פ' תזריע) משמיה של הרה"ק **השר שלום מבעלזא** זלה"ה, שקודם ביאת נשמה לעולם הזה אומרים לו בפרטיות ובפרטי פרטיות כל מה שיעבור עליו מיום לידתו עד צאתו מן העולם, וכל זמן שנשמתו אינו נותן הסכמה מלאה לכל צורת חייו, אין שולחים את נשמתו למטה, וכשהוא כבר מסכים ורואה הכל, ומראין לו דבר צער כגון שיפטר בגיל צעיר ה", אז מתחיל לבכות ולומר 'אם כבר אהיה בעולם השפל למה אצטרך למות בגיל צעיר', ואז מדברים עמו מלאכים ושרפי מעלה וכביכול השכינה הקדושה בעצמה באה לנחמו, ואומרים לו דברי נחמה שידע שכל זה הוא לתועלתו וטובתו הנצחי, וכאשר מקבל הנחמה אז שולחים את נשמתו למטה.

אכן ברגע שנולד בא מלאך ונותן לו מכה על פיו ושוכח את הכל, ובכל ימי חייו הוא מדמה בעצמו כאילו 'הוא' עושה ו'הוא' פועל, ובדעתו שבודאי יחיה 120 שנה [וידוע על הרה"ק רבי מרדכי מנאדערנא זלה"ה שהיה רגיל לומר לאחר מאה ושישים שנה], ולכן חלילה אם יארע שהאדם נפטר בגיל צעיר מזה נעשה בכיה גדולה מאוד, ובאים כל בני אדם לנחם, ונמצא שזה כבר הנחמה השנייה, נחמה אחת שקיבל מהשי"ת כביכול ומכל הפמליא של מעלה קודם רדת נשמתו לעולם הזה, נחמה השנייה שמקבל מכל אנשי העולם בעת שנשמתו חוזר למעלה.

ממילא יתכן, שזאת הוא גם כן הנחמה שאמר לנו הנביא **נְחֻמוּ נְחֻמוּ עִמִּי**, הנחמה על חורבן בית המקדש הוא כבר הנחמה השנייה, כי קודם שנבנה בית המקדש כבר נכתב בתורה **וְנוֹשַׁנְתֶּם בְּאָרֶץ**, ופירש רש"י ז"ל, רמז להם שיגלו ממנה לסוף ח' מאות ונ"ב שנה כמנין 'וְנוֹשַׁנְתֶּם', וכבר אז צעקו מר מלאכי מרום והאבות הקדושים על מה ולמה יחרב את ביתו, וקיבלו נחמה שזה לטובה כמו שפירש רש"י"ל שם אחר כך שהשי"ת הקדים הגלות ב' שנים כדי שלא יתקיים בהם פִּי אֲבָד תֹּאבְדוּן, והמה ראו כן תמהו שזהו רצון ה' והוא מההכרח לטובתן של ישראל, ובזה קיבלו נחמה, זהו **נְחֻמוּ הָרִאשׁוֹן**, ועתה במוצאי תשעה באב דהאי שתא אומר הנביא **נְחֻמוּ הַשְּׁנִי**, והנחמה הוא שאומר להם שכבר קיבלו נחמה פעם הראשון, ואז שמעו וראו כולם הטובה שיש בדבר ולמה הוצרך להיות דווקא על זה האופן, ובכן נתנחם גם עתה.

ויעזור השי"ת שכבר נזכה לשמוע הדברי נחמה מפורש יוצא מפי השי"ת בעצמו, בבנין ציון וירושלים בביאת משיח צדקינו בב"א.

מקוה מטהר

בו יבואר מעלת חשיבות וסגולת טבילה במקוה בכל עת וכוונות המקוה שסידר מרן הבעש"ט זלה"ה זי"ע

למעלה הנקרא 'גופא', הכולל בו הששה ספירות 'חסד גבורה תפארת, נצה הוד יסוד', המה המדות של 'אהבה יראה ודומיהן', שעל ידם עושה האדם כל מעשיו ועניניו, וכאם משתמש בהם שלא על אופן הראוי, אזי מתיישבים כוחות הרעים בגופו, וזה גורם שמגיע גם למעלה פגם בשורש המדות הקדושות, ואין לזה תקנה רק להכניע את עצמו לגמרי, ולשבר את גופו עד שיחשב כאילו אינו, ואז ממילא יפול ויתבטל ממנו כל האחויות של הטומאה, ואחר כך יקשר עצמו מחדש אל השבע מדות הקדושות באופן הראוי, וכמו שמצינו אצל 'כלי חרס', שהטומאה אינה יוצאה ממנה לעולם, ואין לה מטהר אלא בשבירה.

וגילוי לנו חכמינו ז"ל שהאופן המועיל ביותר לשבר עצמו ולבטל כל עצמותו לגמרי הוא על ידי טבילה במקוה, ולכן מקוה עולה כמנין הכנעה, כי הכנעה וביטול הגמור אי אפשר להיות רק בתוך המים, ולכן ידמה בדעתו כאילו כל העולם חוזר להיות כולו מים והכל בטל, ואז בהכרח יתפרדו ממנו כל הקליפות.

אך צריך מקודם להרהר בתשובה שלימה, ויתודה בלב נשבר על חטאיו, עד שימאוס בעצמו מרוב פשעיו, ויקבל עליו להשליך כל חטאיו ולקבל עליו עול מלכות שמים [גם יקבל עליו במיוחד לשמור 'שבת' כהלכתו].

וקבלו חכמינו ז"ל ששיעור מקוה הוא דייקא ארבעים סאה, שבה יש

וארבע פעמים עשר הוא ארבעים] הרי ארבעים סאה, ועל ידי הטבילה בארבעים סאה, מתגברים החסדים, וממתיקים את הגבורות ומגרשים את הסטרא אחרא, ואז יוכל להתקשר בחזרה בהשי"ת, וזה סוד הפסוק (ירמיה י"ג) מְקַנָּה יִשְׂרָאֵל הוֹי"ה.

ואופן המטהר הוא שיכנס כל כולו לתוך המים המהורים מקום שאין שום רע וטומאה שולטת, כי הטומאה הוא 'רוח' כמו שכתוב (זכריה י"ג ב) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ, וכמו שבטבע העולם אי אפשר להרוח להמצא תחת המים, כן אין מציאות להטומאה להשאר אפילו רגע בתוך המים, וממילא כשהאדם נכנס כל כולו בתוך המים בלי חציצה, אז בהכרח יתפרד ויסתלק כל טומאה וזוהמא הנדבק בו, וייחשב כאילו נולד עתה, ונעשה בריה חדשה טהורה ונקיה, אבל אם נשאר אפילו ראש שער אחד חוץ למים, נאחו שם כל הטומאה, וחוזרת אל תוך הגוף תיכף אחר הטבילה.

אכן עוד נצרך שהמים יהיו כשרים, דהיינו שעדיין לא נתפרדו ממקורם בידי אדם, ואינם 'שאובים', כי אם נכנס בהם רוח העולם הזה, שוב אינם דבוקים למקורם ולבוראם, וממילא אין הטבילה מחזיר את האדם לגמרי אל שורשו, ואין המטהר כראוי, ולכן צריך המקוה להיות מי מעין או מי גשמים כשהם עדיין מקושרים למקור שורשם בקודש.

ופנימיות הענין הוא, כי גוף האדם נאחו בספירת תפארת

יסוד היסודות וראשית העבודות של איש יהודי הוא, לזוהר במטהרת המקוה בכל עת, שבוה זוכה לטהר גופו ונשמתו שיוכל להתקרב אל השי"ת ותורתו הקדושה, כמו שכתבו דורשי רשימות לַב פְּהוּר בְּרָא ראשי תיבות מבל, כי היא מטהרת את האדם מכל רשמי העונות ונעשה כבריה חדשה וכתינוק שגולד, וזה סיוע גדול לעבודת ה' להתחיל מחדש להתקרב אל ה', ובמיוחד חשובה הטבילה בערב שבת קודש שהיא ההכנה המעולה מכל ההכנות (כמבואר בהקדמה הבא בס"ה).

ומקודם נבאר ענין הטבילה במקוה וכוונתה בכל עת.

הנה כשאדם חוטא חס ושלום, מתעוררים עליו למעלה כוחות הדין לקטרג עליו והמה גורמים להביא עליו מדת הדין חס ושלום, ואז מקבלים כוחות הרע והטומאה רשות להירבק בגופו, והמה מתדבקים ומתיישבים בו בחזקה ובתוקף, וזה גורם לאדם ליכנס לרשותם לגמרי, ואז אי אפשר לו לעבוד את ה' בלי בלבולים, ונעשה מנותק ומרוחק בעל כרחו מהשי"ת מקור החיים, וזה גורם לו כל הרעות והצרות חס ושלום.

והעצה היחידית להפטר מהם הוא, על ידי הטבילה במקוה כשרה של ארבעים סאה, כי המים הם שורש החסדים, ושורש החסדים נמשך מארבע אותיות הו"ה, וכל אות נחשב לעשר [כי בקומת הקדושה כל אות כלולה מעשר,

תתק"ס לוגין, ואיפסקא הלכתא על 'בריה' הגם שאינה במילה בששים, אבל במילה בתתק"ס.

ויכוין בכניסתו אל המקוה, שארבע כותליה הם דוגמת ס סתומה הרומז לכחינת אימא עילאה (ספירת בינה), וכשכופף עצמו תלת גו תלת הוא חוזר לתוך מעי אמו, ונולד כבריה חדשה, ובשעה שהוא תחת המים יחשוב שזה המקוה הוא ממש 'אימא עילאה', כי תיבת מקוה עולה קנ"א, כמנין השם אהי"ה במילוי ההין (כזה, אלף הה יוד הה) המאיר באימא עילאה שהיא ספירת 'בינה', שממנה נמשך התבוננות אל האדם, לכן בהיותו בתוך האימא יתבונן שמדותיו נבראו רק לתכלית עבודת השי"ת, ועליו מוטל להוולד מחדש ולהתחיל דרכו בטוב, להשתמש במדותיו רק באופן הראוי הטוב והמועיל.

ואז יקשר עצמו מחדש עם השבע מדות הקדושות בקבלה חדשה להיות מוכן לעבוד את ה' באהבה (חסד) ויראה (גבורה), בכדי שיוכל הקב"ה להתפאר בו (תפארת) כמו שכתוב (ישעיה מט ג) **ישׁרָאֵל אֲשֶׁר קָדַ אֶתְפָּאֵר**, וימסור עצמו על קדושת שמו הקדוש, ובוה ינוצח הסמרא אחרא (נצח) בכמחוננו בהשי"ת שישבי את נדחו, ויודה להשי"ת (הוד) על שניצל ממצולות ים, ואז נכנס בכלל 'צדיק יסוד עולם' (יסוד), ועל ידי זה נתגדל כבוד מלכותו (מלכות) לעד ולדור דורים.

וחנה כשהוא נמצא בתוך המים שהם מקור החסדים, ומחשב בשם קנ"א המעורר את החסדים, יכוון גם שם הגבורות שהוא אנלא היוצא מראשי

תיבות של אֶתָּה גְבוּר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, כדי להמתקם.

ואופן ההמתקה הוא, על ידי הטבילה ב'מקוה' (שעולה קנ"א שהיא השם המאיר באימא) שנחשב כאילו נולד מחדש, ועל ידי זה נחלף אותיות א-ג (משם הגבורות אנל"א) לאות ד ונעשה שם אלד שכוונתו הולדה חדשה, ותיכף ישלב השני שמות אהיה עם אלד (כזה אלף א הה ל יוד ד הה) להמתיק הגבורות של אלד עם החסדים של אהי"ה, ובוה יעלה את הגבורות אל מדרגה עליונה שהוא בינה, ושם נעשה הכל חסד ורחמים גמורים.

אחר כך יחשוב בכור המקוה שהוא נמצא שם, א] גג המקוה (המים שמעל ראשו) רומז על המוחין שלמעלה שהם בחינת 'מחשבה' ששם מאיר השם אהי"ה, בתפלה שיוכה ליחד מחשבתו להשי"ת, ב] כותלי המקוה (הדפנות הסובבים אותו) רומזין על הששה מדות חג"ת נה"י שהמה בחינת ספירת 'תפארת' ששם מאיר השם הוי"ה, בחינת 'דיבור כי משם יוצא הקול, בתפלה שיוכה ליחד דיבורו וקולו להשי"ת, ג] קרקע המקוה רומז על ספירת מלכות ששם מאיר השם אדנ"י, שהיא התחתונה מכולם, בחינת 'מעשה', בתפלה שיוכה ליחד מעשיו להשי"ת.

ושלשה שמות הללו אהי"ה (גג, מחשבה) הוי"ה (כותל, דיבור), אדנ"י (קרקע, מעשה), בגימטריא יב"ק ראשי תיבות יחוד ברכה קדושה, כי המקוה גורם יחוד עם השי"ת ומשפיע לאדם ברכה וקדושה, וגם רומז על השפעת השלשה אבות אברהם יצחק ויעקב, ויבקש מהקב"ה שיוכה לקבל קדושה וטהרה למחשבתו ולקולו ולדיבורו, בזכות שלשת האבות.

ועל ידי אלו הכוונות זוכה האדם, שיוכל לעבוד את ה' על ידי שיאיר על נשמתו קומה הרוחנית, קומה אותיות מקוה, ואפילו אם נפל עשר מעלות אחורנית חס ושלוש, יקימהו השי"ת, ויכרות עמו ברית חדשה אשר לא תופר.

ואחר הטבילה יאמר הפסוק מְקַוֶּה יִשְׂרָאֵל הוי"ה מוֹשִׁיעוּ [בְּעֵת צָרָה], ויכוין הראשי תיבות מִי יָם, 'מי' רומז על בינה (שיש בה המשים שערים), ממתקת את הגבורות הנמצאים למטה בתוך הים' רומז על מלכות.

אלה הם חלק מהכוונות שהנחיל לנו רבינו הקדוש אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב זלה"ה, ואמר על עצמו שזכה לכל המדרגות שלו בעבור שהתמיד בטהרת המקוה תמיד, וגם הנחיל לנו שלשה קבלות והוראות, המאירים דרך לכל בר ישראל בעניני מקוה, ואלו הן:

א) שלא לדבר [ובתורת הנסתר גם לא להרהר] שום דיבור של תורה ותפלה עד אשר יטבול במקוה בעת הצורך [ומנהג החסידים לטבול בכל יום ויום קודם התפלה, גם קודם קיום מצוות מיוחדות כמו תקיעת שופר וכדו', לתוספת טהרה].

ב) מחשבה חיזונה, פניה וגדלות, אינה מזקת לטהרת המקוה, מאחר שהמעשה בעצמה גורמת טהרה, ולכן מועיל הטבילה גם אם לא כיוון שום כוונה, רק לשם טהרה'.

ג) טבילה אחת לא יזיק בשום אופן, באיזה מצב ואופן שיהיה.

יוצא לאור ע"י
מכון שפתי חן
לקבל, לנדר, להעיר על הגליון וכן לקבל הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822
gilyonsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתנדב
לע"ג הרב הקדוש המפורסם
רבינו צבי הירש בן רבי אהרן (פריערמאן) זלה"ה
הנקרא רבי הירשעל לייסקער
במז"ס אך פרי תבואה - הישר והטוב
נלב"ע ביום י"ד אב שנת תרל"ד לפ"ק

זכות פרנס הגליון נתנדב
לע"ג מרן הקדוש המפורסם רבן של כל ישראל
רבינו יעקב יצחק בן רבי אברהם אליעזר הלוי
(תרוויין) זלה"ה
הרוזה מלובלין - במז"ס זאת זכרון - זכרון זאת - דברי אמת
נלב"ע ביום תשעה באב שנת תקע"ה לפ"ק